Ny og oppdatert, men umoderne

Nils Ulbjerg, Peter Damm,
Jan Stener Jørgensen, red.

Obstetrik

En grundbog. 400 s, tab, ill. København:
Munksgaard, 2014. Pris DKK 575
ISBN 978-87-628-0924-6

Forrige danske lærebok for medisinstudenter og jordmorstudenter kom i 2001, og det var nå på høy tid med en ny bok. Med til sammen 46 kapitelforfattere utgår den nye boken fra et samlet dansk obstetrisk miljø, noe som er prisverdig. Et annet positivt trekk er at forfatterne er klinisk aktive.

Det står i forordet at kapitelforfatterne har fått vide rammer med hensyn til layout og form. Redaktørenes begrunnelse er at forfatterne skulle få mulighet til å uttrykke seg på den måten som falt dem mest naturlig. Man kan lure på om hensynet til forfatterne har vært viktigere enn hensynet til leserne.

Den redaksjonelle påvirkningen kunne med fordel vært sterkere da kapitlene varierer en del i presentasjonsform og detaljnivå. Noen kapitler er svært godt utstyrt med tekstbokser, illustrasjoner og strukturert i underkapitler, andre kapitler er mer tunglest.

Redaktørene skriver at de har skåret ned på temaene fosterovervåkning og operative og instrumentelle fødsler, siden dette er stoff som målgruppen ikke trenger å beherske. Det korte kapitlet om fosterovervåkning og asfyksi er helt utmerket. Apgarskår og resuscitering av nyfødte står det ikke noe om, det skal vel dekkes av andre bøker.

Kapitlene er stort sett velskrevne, interessante og oppdaterte. Men den tradisjonelle feilen i første linje setter på ett vis tonen. Der står det at «en graviditet varer i gjennomsnitt 280 dage (40 uger) fra sidste menstruations første dag», til tross for at det i over 25 år har vært allment kjent at gjennomsnittlig svangerskapslengde er 282–283 dager. Dette er en tradisjonell og ikke en moderne lærebok, den er ikke kunnskapsbasert og stort sett uten referanser. Det er litt overraskende siden mange av forfatterne også står bak de kunnskapsbaserte kliniske retningslinjene fra Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi (DSOG). Lærebøker som ikke følger prinsippene om kunnskapsbasert medisin, får lett preg av kokebøker. Det burde vært skilt mellom hva som er godt dokumentert, og hva som er mindre godt dokumentert, og sentrale referanser burde vært oppgitt – fortrinnsvis til oppsummert forskning. En lærebok bør inspirere studentene til videre lesing, fremkalle kritiske holdninger og formidle hvor forskningsfronten går. Kokebøker duger ikke til dette.

Den som kjøper boken, får tilgang til e-bokutgaven, hvor det også er en lenke til noen ganske få undervisningsvideoer.

Boken kan egne seg for medisinstudenter. Jordmorstudenter trenger mer kunnskap siden de skal forberede seg til å ha ansvar for fødsler. Jeg tror imidlertid ikke at denne boken får mange norske lesere. De lærebøkene som finnes på norsk, vil nok bli foretrukket.

Bjørn Backe

Professor emeritus, Institutt for laboratoriemedisin,
kvinne- og barnesykdommer
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Virus og kreft

S. David Hudnall red.

Viruses and human cancer

386 s, tab, ill. Heidelberg: Springer, 2014.
Pris EUR 120
ISBN 978-1-4939-0869-1

Virus spiller en rolle i kreftutviklingen, og det er estimert at 15 % av verdens krefttilfeller er virusrelatert. Man vet i dag om sju kreftfremkallende virus som kan bidra i utviklingen av kreft i nasopharynx, lever, hud, lymfeknuter, livmorhals, glatt muskulatur og endotel.

I denne boken om virus og kreft bruker forfatterne ett kapittel på historikk innen feltet, med påfølgende to kapitler om hvert virus, ett om viral patogenese og vertens respons, og ett om epidemiologi og sykdommene som er assosiert med det aktuelle viruset.

Kapitlene er skrevet av internasjonale eksperter fra Asia, Europa og USA. Redaktøren, David Hudnall, er patolog ved Yale University School of Medicine. Boken er godt illustrert, med både foto av snitt og sykdomsmanifestasjoner, i tillegg til skjematisk figur som illustrerer reaksjonsveiene involvert i kreftutviklingen. Helt til slutt er det et appendiks med patologisnitt av virusassosierte svulster. Boken egner seg godt både til studenter, leger og forskere.

I 1907 ble det for første gang vist at et cellefritt medium, ekstrahert fra vorter, kunne indusere vorter. Guiseppe Ciuffo laget et ekstrakt fra hudvorter og induserte vorter på seg selv. Nesten 70 år etterpå ble forbindelsen mellom den skyldige vortedanneren, humant papillomavirus (HPV), og kreftutvikling identifisert. Det siste tumorrelaterte viruset som ble identifisert, var Merkelcelle-polyomavirus, som ble beskrevet i 2008.

I 14 kapitler gjennomgår forfatterne Epstein-Barr-virus, hepatitt C-virus, hepatitt B-virus, humant papillomavirus, humant T-celle-leukemivirus type 1 (HTLV-1), Kaposi sarkom-assosiert virus og Merkelcelle-polyomavirus. Kapitlene er oppdaterte, med ferske referanser. Cellulære forandringer, symptomer på virussykdommen, behandling og forebygging er blant temaene som diskuteres. Det er et godt oppslagsverk for dem som er ute etter detaljkunnskap, og for dem som ønsker en oversikt. Ulempen med slike bøker er at de fort blir utdatert på fagområder i rask utvikling.

Dette er et spennende felt innen folkehelsen ettersom gode vaksiner kan benyttes i forebygging av sykdommene. Jeg anbefaler utgivelsen for alle som arbeider innen feltet.

Åslaug Helland

Overlege, Oslo universitetssykehus, Radiumhospitalet